

Jak postupovat, když si chci vyzkoušet práci s korpusem

Pokud byste si chtěli práci s korpusem vyzkoušet, na www.korpus.cz můžete i bez předchozí registrace zadávat jednoduché dotazy a následně budete přeměrováni do aplikace KonText, kde je pro vyhledávání přednastaven jako základní korpus *syn2015*. Budete-li chtít pracovat s korpusem DIALEKT, zvolíte v okénku *Korpus* položku *Všechny korpusy*, dále vyberte možnost *mluvený* a z nabízeného seznamu korpus *dialekt v1 – dial*. Doklady vyhledané v korpusech si lze pročitat v jejich původním slovním okolí a ověřovat si tak reálné použití daného jevu. Ostatní funkce (např. zobrazení frekvenčních charakteristik) a další aplikace (SyD apod.) jsou přístupné až po registraci (www.korpus.cz/signup) a přihlášení. Práce s korpusem v aplikaci KonText je snadná a intuitivní, pro základní vyhledávání není třeba studovat složité návody. Zájemci o pokročilejší práci s korpusem naleznou podrobný manuál na wiki.korpus.cz (a v části věnované korpusem DIALEKT jsou obsaženy návody a tipy pro práci s ním).

Příklady využití korpusem DIALEKT ve výuce češtiny

Pro řešení následujících úloh je třeba mít přístup k počítači, na internet, být registrován a přihlášen do korpusem. V korpusem vyhledávači KonText v okénku *Korpus* vybereme z nabízených možností (viz výše) korpus *dialekt v1 – dial* (tj. nářeční korpus DIALEKT, verze 1, úroveň přepisu dialektologická; možnost *dialekt v1 – ort* zachycuje ortografickou úroveň přepisu).

Zadání

Na základě slovních tvarů zjistěte, z kterých nářečních oblastí pocházejí následující ukázky:

- tak sem tam přišel k jenomu sellákoj
- najedno taťinek v nečelu chteli hoďinki
- chlápci si vydeťajú, cěrky si vydeťajú

Postup řešení

Nejprve si v korpusem vyhledávači nastavíme zobrazování oblasti, kde mluvčí prožil většinu dětství¹². V horním menu vybereme *Zobrazení* a *Korpusová nastavení*. Kliknutím zaškrtneme políčko *sp.noblastnej* ve sloupci *Metainformace*. Do políčka *Dotaz* (typ dotazu *Slovní tvar*) pak už jen zapíšeme hledaný slovní tvar (např. *sellákoj*, *najedno* nebo *vydeťajú*) a klikneme na *Hledat*. Zobrazí se nám jednotlivé doklady a na každém řádku zcela vlevo také oblast, kde daný mluvčí prožil dětství.

Řešení

- severovýchodočeská
- středomoravská
- východomoravská

¹² Pro tento korpus jsou vybíráni mluvčí, kteří strávili celý dosavadní život v jedné nářeční oblasti, a tak se shoduje oblast pobytu v dětství i s oblastí pobytu v dospělosti.